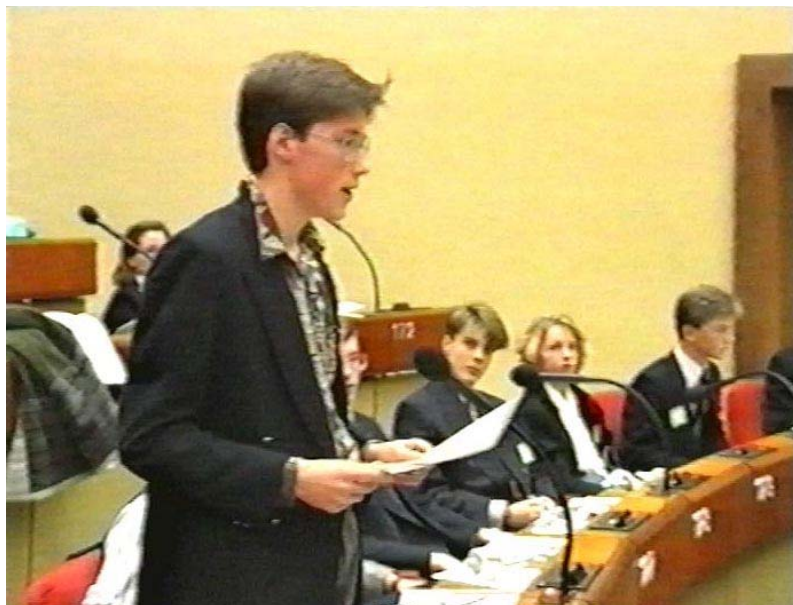

Chris Atkinson

Director, European Schools Model European Community Programme & Philosophy teacher, European School, Luxembourg

Rollspel

En kort beskrivning av rollspel som undervisningsmetod

Några inledande kommentarer

Alltför ofta tar skolelever som är politiskt och etiskt medvetna, stark ställning för eller emot ett ämne som diskuteras. Majoriteten har idealistiska och generösa vyer – vilket är uppfriskande i vår värld med "realpolitik". Tyvärr har de dock ofta alltför lite kunskap om "fakta i målet" och bryr sig ofta inte om andra människors åsikter.

Detta är helt förståeligt, eftersom man är ung, och det visar kanske också en viss naivitet, som måste göras något åt.

Rollspel används mer och mer i undervisningssituationer – syftet är att elever skall se en eller flera frågor i olika perspektiv, genom att de får företräda åsikter, som inte behöver vara deras egna.

Rollspel kan framgångsrikt användas både i stor och liten skala och är mycket lämpligt undervisningssätt i politiska frågor. Det finns emellertid ingen anledning att det inte också kan användas för rent moraliska och etiska frågor, särskilt sådana frågor som väckts genom nya framsteg inom naturvetenskaperna.

Genom människans ökade möjligheter att kontrollera sin egen miljö och därmed sin framtid, måste naturvetare ta ställning till de moraliska och etiska frågor som uppkommer. Naturen påverkas mer och mer av de nya tekniker som tagits fram inom naturvetenskapen. Ju mer människan förstår, desto mer kan hon kontrollera och påverka sin egen framtid och evolution. "Du sköna nya värld" av Huxley var faktiskt inte mer än en hypotetisk och roande beskrivning när den publicerades – numera skapar regeringar lagar som kan leda till att beskrivningen förverkligas.

För att ta bara ett exempel; stamcellforskning har nu blivit något för "folket" att ta ställning till.

KORRESPONDENS TILL
Chris Atkinson
Email: christopher.atkinson@education.lu

Det är absolut nödvändigt att elever känner till varför det existerar åsiktsskillnader i dessa sakfrågor och rollspel är ett bra sätt att skapa denna förståelse.

I rollspelet är deltagarna mer eller mindre slumpvis anvisade till en viss "intressegrupp" och måste argumentera enligt intressegruppens åsikter, oberoende av sina egna synpunkter.

Proceduren är enkel:

- Läraren väljer frågeställning (till exempel, kloning, stamcellforskning, xenotransplantation eller någon annan intressant fråga – se också längre fram i texten).
- Läraren (tillsammans med eleverna) gör upp en lista på olika intressegrupper som är relevanta (t.ex. katolska kyrkan, politiska partier, djurrättsaktivister) Bilaga-[Intressegrupper](#).
- Läraren fördelar rollerna (se vidare senare i texten).
- Läraren beslutar i vilket "forum" som rollspelet skall äga rum (t ex Förenta Nationerna, EU parlamentet, riksdagen, kommunfullmäktige). Därefter anvisas deltagarna till de olika kommittéerna. Bilaga-[Kommittéer](#).

Varje deltagare skall tillhöra en av de olika kommittéerna, som har sin egen speciella fråga att diskutera. Kommitténs ordförande rapporterar sedan vad gruppen kommit fram till vid det slutliga plenarmötet, då man tar slutlig ställning till frågan.

Om en fråga som kloning, stamcellforskning, xenotransplantation, abort etc. behandlas, så kan man t.ex. välja följande grupper:

1. Vatikankommittéen
2. Humanistkommittéen
3. Djurrättskommittén
4. Pro-eugenikkommittéen
5. Vänsterpartiet
6. Moderaterna
7. Jurister
8. Forskare

Innan själva rollspelet går av stapeln måste det förberedas mycket noggrant – visst material måste deltagarna ha fått i förväg t ex:

1. En sammanställning av "fakta" rörande frågan som skall diskuteras samt en sammanställning av olika åsikter. Alternativt kan deltagarna själva leta fram material från webben och/eller bibliotek.
2. Kommittéernas ordförande bör förses med en handledning.
3. Deltagarna skall anvisas en intressegrupp resp. en kommitté (Bilagor). Antingen väljer läraren ut vilken grupp deltagarna skall tillhöra, eller så gör eleverna detta själva. Det förstnämnda är bäst, eftersom eleverna gärna väljer en grupp vars åsikter överensstämmer med sina egna, och detta motverkar syftet med rollspelet!

Vad får deltagarna ut av detta? Det viktigaste är att det hjälper dem att förstå andras åsikter. I stället för att direkt avvisa dessa, inser eleverna att andra människor kan ha mycket annorlunda paradigmer eller syn på världen. Om de vill att deras egna åsikter skall ha framgång vid argumenteringen, måste de också vara väl insatta i sina motståndares åsikter, eftersom de kommer att möta dessa motargument. Som Harper Lee skriver i *"To Kill a Mocking Bird"*:

"You never really understand a person until you consider things from his point of view...until you climb into his skin and walk around in it."

En lärare i naturvetenskapliga ämnen och en filosofilärare kan utgöra ett mycket bra team, eftersom filosofiläraren kan hjälpa läraren i naturvetenskapliga ämnen att se både "skogen" och de enstaka "träden" – de två ämnesområdena kompletterar varandra väl i rollspelet, en understryker de moraliska aspekterna och den andra de tekniska.

Huvuddelen av lärarnas (och elevernas) arbete måste göras innan övningen. Den viktiga rollen som de organiserande lärarna har, är att stimulera eleverna till ett ordentligt undersökande förarbete. Under själva rollspelet skall lärarna helt enkelt observera (och njuta av) frukten av mödan av sitt förarbete.

Utförande

Inledning

1. Förklara för klassen vad rollspel innebär – de kommer först att tycka att det är underligt att de inte får uttrycka sina egna åsikter utan endast några andras åsikter. De kommer emellertid att snabbt acceptera detta, mycket lättare och snabbare än vuxna!
2. Gör upp en lista på "intressegrupper" (om man t ex skall diskutera kloning, så kan man välja vaticanstaten, eugeniker, vänsterradikaler, människorättsspecialister, djurrättsaktivister, jurister etc.)
3. Dela in klassen i grupper. Antalet grupper skall vara lika många som de intressegrupper man vill ha re-

presenterade. I vårt kloningsexempel har vi sex intressegrupper. Om klassen består av 30 elever, så skall man ha 5 elever i varje grupp.

Bild 1. Inledande plenarmöte

Bild 2. Kommittémöte

Bild 3. Andra plenarmötet

4. Bestäm vilken intressegrupp som varje elevgrupp skall föreställa – låt dem inte själva välja (se ovan)! Mitt råd är att inte fördela eleverna så att du har en blandning av aktiva och passiva elever i varje grupp – om du vill fördela dem på något speciellt sätt, så bilda grupper av passiva respektive grupper av aktiva elever. (De passiva blir aktiva förvånande snabbt!). Ge de "passiva" grupperna roller som extremister och de "aktiva" som konservativa.

5. Förbered och presentera frågorna som skall diskuteras - helst "heta" frågor som hör till den övergripande frågeställningen. (I vårt fall inom rubriken Kloning; t ex Är det rätt att kлона djur? Är det rätt att kлона människor? Är det fel att ingripa i naturens ordning?) Om man har kort tid på sig, så räcker det troligen med endast en fråga för varje kommitté. Varje kommitté består av en medlem från varje intressegrupp, vilket gör att alla åsikter representeras. I vårt exempel blir det fem kommittéer bestående av sex medlemmar (en från varje intressegrupp).

6. Säg till eleverna att skaffa sig information om alla frågeställningar – de klarar sig inte bra i debatten om de inte är väl informerade! Internet är den givna informationskällan, men om man har tid är det intressant att ta kontakt med de "verkliga" intressegrupperna ute i samhället.

Rollspelet

Förbered ett eftermiddagsprogram enligt följande:

1. Allmänt inledande plenarmöte (rollspel som simulerar t ex Förenta Nationerna, Eu-parlamentet, riksdagen, domstol för mänskliga rättigheter). Detta inledande möte leds av elever. (Bild 1).

2. Håll kommittémöten i skilda rum. Målet för dessa möten är att nå konsensus i den fråga de diskuterar. Varje intressegrupp skall välja en ordförande till en av kommittéerna och dessutom en "rapportör" (=skriver protokoll). Givetvis skall dessa två inte sitta i samma kommitté. (Bild 2)

3. Man måste också se till att det finns tid i programmet för intressegrupper att mötas och diskutera sin "politik" i de olika frågorna.

4. Andra plenarmötet. Varje ordförande ger en rapport över resultatet i sin grupp. (Bild 3)

5. Varje fråga diskuteras kort i ett tredje och slutligt plenarmöte (här kan medlemmar från andra kommittéer delta om de önskar) och en slutgiltig röstning i varje fråga sker. Frågan blir till en lag om den får t ex 2/3 av

rösterna (givetvis bestämmer lärarna själva om dessa detaljer) (Bild 3)

- Lägg in några "kafferaster" och om möjligt en lunch - du kommer säkert att finna, att eleverna fortsätter diskutera frågorna under dessa pauser!
- Du skall delta så lite som möjligt i dessa möten (sitt i stället ner och bara lyssna!). Se till att det är en bra elev som sköter plenarsessionerna.
- Det är givetvis möjligt att skapa ett kortare rollspel som kan utföras under ett par lektioner. Har man möjlighet att använda en hel eftermiddag, så blir det hela mer realistiskt. De rollspel jag är med och driver vid Europaskolorna varar två dagar!

Exempel på möjliga diskussionsfrågor

Det är mycket viktigt att eleverna har samlat mycket information innan rollspelet börjar. Givetvis måste lärarna hjälpa till med litteratur och webb adresser.

Kloning av människor

Varför skall man kлона? Varför skall man inte kлона? (fundera också över de etiska aspekterna).

En del människor kan vilja kлона för att producera ett barn med speciella egenskaper, t ex en kopia av sig själva.

En del kanske vill kлона ett barn för att få fram ett organ, som kan passa en bror eller en syster som behöver detta för att kunna leva.

Forskare vill kanske kлона för att lära sig så mycket som möjligt om hur gener och hur omgivning påverkar utvecklingen av en organism från embryo till vuxen individ.

En kommitté vill kanske besluta om vilka etiska hänsynstaganden man måste ha i åtanke nu när kloning är tekniskt möjligt.

Skall man tillåta att aborterade mänskliga foster används för kloning?

Skall man tillåta användning av embryonala stamceller från befruktade mänskliga äggceller, eftersom dessa ändå skall kastas?

Kloning ställer fundamentala frågor om hur tekniken påverkar våra liv och vad som menas med att vara människa. Finns det anledning att tro att kloning leder till ett "Du sköna nya värld" scenario? Kommer klonade människor att behandlas annorlunda än icke klonade människor?

Skall staten kontrollera kloningsforskning?

Kloning av djur

Varför skall man klona? Varför skall man inte klona?

När du har ett djur som är lämpligt för något alldeles speciellt ändamål vill du kanske klona detta. Det kan t.ex. vara en ko med exceptionellt god mjölkförmåga eller en häst som springer mycket snabbt eller en gris som har organ som är lämpliga för transplantation till människa. Är det etiskt försvarbart att klona dessa djur?

Vilka etiska ställningstaganden bör man göra innan man tillåter kloning av djur?

Powerpointbilder: [Kommittéer](#)

Powerpointbilder: [Intressegrupper](#)